Isaac Asimov

EVADARE

Când Susan Calvin se reîntoarse de pe Hyperbază, Alfred Lanning o aştepta. Bătrânul nu vorbea niciodată de vârsta lui, dar toată lumea ştia că trecuse de şaptezeci şi cinci de ani. Păstrase totuşi mintea ageră şi, chiar dacă primise să fie făcut director emerit al cercetărilor, în timp ce Bogert preluase conducerea efectivă, aceasta nu-l împiedica să vină la birou zilnic.

— Cât mai au până pun în funcțiune circuitul Hiperatomic? o întrebă el.

— Nu ştiu — răspunse Susan Calvin iritată. Nu i-am întrebat.

— Hm. Ar fi bine să se grăbească. Altfel mă tem că le-o ia "Consolidated" înainte. Şi ne-o ia şi nouă înainte.

— "Consolidated"? Ce amestec au ei?

— După cum ştii, nu suntem singurii care avem maşini de calcul. Ale noastre sunt pozitronice — e adevărat — dar asta nu înseamnă că-s mai bune. Robertson a convocat pentru mâine o şedință lărgită în legătură cu această problemă. A aşteptat întoarcerea ta.

Robertson — fiul fondatorului firmei "Roboții americani" — îşi îndreptă nasul ascuțit spre administratorul său general şi mărul lui Adam, pe care-l avea foarte proeminent, zvâcni când spuse:

— Ai cuvântul. Mergi direct la problemă.

Ceea ce administratorul general se grăbi să facă:

— Iată despre ce e vorba. "Consolidated" ne-a făcut luna trecută o propunere ciudată. Au venit la noi cu vreo cinci tone de cifre, ecuații şi aşa mai departe. Au de rezolvat o problemă şi cer concursul Creierului. Condițiile sunt următoarele (le enumeră pe degetele sale groase): Ne oferă o sută de mii, în cazul în care problema nu poate fi rezolvată, dar dacă le spunem ce factori lipsesc. Două sute de mii, în

cazul în care problema e rezolvată, plus costul construcției mașinii respective, plus un sfert din profiturile provenite din toată afacerea. Problema constă în realizarea unei nave interstelare. Robertson se încruntă și toată ființa lui uscățivă împietri:

— În ciuda faptului că au și ei o mașină electronică de calcul. Nu-i așa?

— Este exact ceea ce face ca propunerea lor să nu miroasă a bine. Levver, continuă dumneata!

Abe Levver, așezat în celălalt capăt al mesei, se sculă și-și frecă zgomotos bărbia țepoasă. Surâse:

— Lucrurile stau astfel: "Consolidated" avea o mașină de calcul, dar s-a defectat.

— Ce? Robertson sări în sus.

— Întocmai. S-a defectat! Nimeni nu știe din ce cauză, dar mi-au ajuns la ureche anumite presupuneri, destul de interesante, precum că ei i-au cerut să le rezolve problemele privind o navă interstelară, pornind de la aceleași date pe care ni le-au trimis și nouă, și că mașinăria lor s-a dus dracului. N-au mai rămas decât fiare vechi din ea.

— Ai înțeles, șefule? administratorul general jubila. Ai înțeles? În toată industria nu există nici un grup de cercetători, oricât ar fi el de restrâns, care să nu încerce să rezolve problemele de construcție ale unei mașini care să săvârșească saltul în altă galaxie; "Roboții americani" și "Consolidated" au însă un mare avans datorită superrobotului Creier. Iar acum, când ei au reușit să și-l strice pe al lor, am rămas singuri în frunte. Asta-i toată chestia, explicația vreau să zic. Le trebuie cel puțin șase ani până să construiască un altul, și sunt la pământ, în afară de cazul când izbutesc să-l strice și pe al nostru, dându-i să rezolve aceeași problemă.

Președintele "Roboților americani" își holbă ochii:

— Ei fir'ar să fie...

— Stai puțin, şefule, n-am terminat — făcu un gest larg arătând cu degetul. Lanning, continuă dumneata.

Dr. Alfred Lanning urmărise şedința cu o prefăcută supărare, căci aceasta era reacția lui obişnuită la manevrele care se desfăşoară în cadrul imenselor sectoare de vânzare-cumpărare. Neverosimilele sale sprâncene cărunte coborâră şi savantul rosti cu o voce uscată:

— Din punct de vedere ştiințific, situația — deşi nu pe de-a-ntregul clară — poate fi supusă unui examen inteligent. Problema căilor de comunicație interstelare, în condițiile actuale de dezvoltare ale fizicii este... hm, hm... Încă nelămurită. Subiectul e încă în faza de discuții, iar datele pe care le-a furnizat "Consolidated" maşinii — în ipoteza că sunt aceleaşi pe care ni le-a dat şi nouă — sunt departe de a fi suficiente. Secția noastră de matematică le-a analizat şi se pare că "Consolidated" a trimis tot ce-a avut. Materialul cuprinde toate descoperirile făcute până în prezent, pe baza teoriei spațiale a lui Franciacci, şi — cel puțin aşa pare — toate datele astrofizice şi electronice legate de ea. Ceea ce e foarte mult.

Robertson, care îl urmărise îngrijorat, îl întrerupse:

— Să fie prea mult pentru Creier?

Lanning îşi clătină hotărât capul.

— Nu. După câte ştiu capacitatea Creierului nu cunoaşte limite. Altceva e la mijloc. Intervin legile roboticii. De pildă: Creierul nu poate rezolva nici o problemă care ar presupune primejduirea sau moartea unei ființe umane. În măsura în care depinde de el, o problemă cu o astfel de soluție este de nerezolvat. Dacă i se pune o asemenea problemă şi i se dă un ordin foarte strict să o rezolve, creierul care, la urma urmei, nu este decât un robot, se va afla probabil în dilemă neputând nici rezolva problema, nici refuza s-o rezolve. Cam aşa ceva trebuie să i se fi întâmplat maşinii celor de la "Consolidated".

Se opri, dar administratorul general îl îndemnă să continue:

— Continuați, dr. Lanning. Explicați-le mai departe, aşa cum mi-ați explicat mie.

Lanning strânse din buze şi-şi imprimă o mişcare ascendentă sprâncenelor sale, privind spre dr. Calvin care ridică pentru prima oară ochii pironiți pe mâinile împreunate cuminți în poală. Vocea ei era joasă şi neutră:

— Natura reacției robotului în fața unei dileme este ciudată — începu ea. Psihologia robotică este o ştiință în dezvoltare, având încă lacune — v-o pot spune, ca specialist. Totuşi putem discuta în termeni calitativi, pentru că, cu toată complexitatea creierului pozitronic al robotului, acesta este totuşi făcut de mâna omului, conform valorilor umane. De multe ori în confruntarea sa cu imposibilul, omul reacționează printr-o evadare din realitate: fie refugiindu-se într-o lume iluzorie, fie în beție, sau cedând isteriei, fie aruncându-se în apă. Toate acestea au aceeaşi semnificație: refuzul sau incapacitatea de a înfrunta situația. La fel şi robotul. O dilemă, cât de slabă, îi va deregla jumătate din relee; dacă e gravă îi va arde şi distruge ireparabil toate căile creierului său pozitronic.

— Înțeleg — spuse Robertson, care însă nu înțelesese. Dar ce părere ai în legătură cu problema pe care "Consolidated" ne cere s-o rezolvăm?

— Nu există nici un dubiu — spuse dr. Susan Calvin — că această problemă atinge un făgaş interzis. Dar Creierul este mult deosebit de robotul firmei "Consolidated".

— Întocmai, şefule, întocmai — interveni energic administratorul general. Vreau să rețineți lucrul acesta pentru că de el depinde întreaga situație.

Ochii lui Susan Calvin sclipiră îndărătul ochelarilor; apoi psihologul continuă cu răbdare:

— Vedeți, domnule, maşinile firmei "Consolidated", şi mai

ales super-gânditorul, au fost construite fără personalitate. La ei, roboții au fost făcuți pe bază de funcționalism, după cum era şi firesc, neavând patenturile "Roboților americani" pentru căile emotive ale creierului. "Gânditorul" lor nu e altceva decât o maşină de calcul de nivel superior, şi orice dilemă o distruge pe loc. Pe când Creierul, maşina noastră, are o personalitate: a fost înzestrat cu o personalitate de copil. Este un creier prin excelență deductiv, dar se aseamănă unui idiot savant. Nu înțelege prea bine ce face; se mulțumeşte să facă. Şi pentru că e un copil, are o mentalitate mai elastică. Cum s-ar zice, nu ia lucrurile prea în serios. Robopsihologul continuă: Iată ce avem de făcut. Am împărțit datele primite de la "Consolidated" în unități logice. Vom supune creierului aceste unități, cu multă băgare de seamă, una câte una. Când va apărea factorul generator al dilemei, creierul, datorită personalității sale de copil, va ezita. Spiritul său de discernământ nu este matur. Va trece un răstimp perceptibil înainte de a-şi da seama că se află în fața unei dileme. Iar în acest interval va respinge automat unitatea — înainte să intre în funcțiune şi să i se deregleze căile cerebrale.

Mărul lui Adam din gâtlejul lui Robertson zvâcni:

— Sunteți sigură?

Dr. Calvin îşi ascunse impaciența.

— Sunt de acord că, în limba curentă, explicația nu-i destul de clară; totuşi n-are nici un rost s-o traducem în termeni matematici. Vă asigur că lucrurile stau aşa cum v-am spus.

Administratorul sări imediat şi continuă cu multă cursivitate:

— Deci, şefule, situația aşa stă. Dacă acceptăm oferta putem proceda în felul acesta. Creierul ne va spune în care unitate se află dilema. Pornind de aici, putem descifra în ce constă dilema. Nu-i aşa, dr. Bogert? Asta-i toată chestia, şi-l

avem la îndemână pe dr. Bogert, care-i cel mai bun matematician din câți există. Putem răspunde firmei "Consolidated" că problema e insolubilă — şi-i putem spune de ce — şi încasăm o sută de mii de dolari. Maşina lor tot e stricată, pe când a noastră va rămâne intactă. Într-un an, sau poate doi, noi vom construi nava spațială, sau, după cum îi spun alții, motorul hiperatomic. Indiferent de nume, va fi cel mai grozav lucru din lume.

Robertson chicoti şi întinse mâna:

— Dați-mi contractul să-l semnez.

***

Când Susan Calvin păşi în hala, păzită cu multă rigoare, în care se afla Creierul, unul din tehnicienii de gardă îl întrebase:

— Dacă o găină şi jumătate face într-o zi şi jumătate, un ou şi jumătate, câte ouă vor face nouă găini în nouă zile?

Iar Creierul tocmai răspundea:

— Cincizeci şi patru.

Tehnicianul respectiv spuse altuia:

— Vezi mă, prostule!

Dr. Calvin tuşi, şi brusc se stârni un curent de energie în toate direcțiile. Psihologul făcu un gest scurt şi rămase singură cu Creierul.

Creierul era un glob, înalt de numai un metru, care conținea o atmosferă de heliu, condiționat cu grijă, un strat izolator împotriva vibrațiilor şi radiațiilor şi, în mijloc, acel complex pozitronic nemaiîntâlnit de căi cerebrale care era Creierul însuşi. Restul încăperii era ințesat de nişte prelungiri care reprezentau puntea de legătură între Creier şi lumea exterioară — adică vocea, mâinile, organele sale de simț.

Calvin întrebă încet:

— Ce mai faci, Creiere?

Creierul avea o voce pițigăiată şi răspunse plin de entuziasm:

— Grozav, Miss Susan. Presimt că mă vei întreba ceva ce ştiu. Totdeauna ții o carte în mână când vii să-mi pui o întrebare.

Susan Calvin surâse blând:

— Ai dreptate, îți voi pune o întrebare, dar nu imediat. E vorba de o problemă complicată, încât ți-o voi da în scris. Dar nu imediat. Vreau mai întâi să stăm de vorbă.

— În regulă. N-am nimic împotrivă.

— Uite, Creiere, peste puțin dr. Lanning şi dr. Bogert vor veni aici cu problema aceea complicată. Îți vom da datele pe rând, cu încetul, pentru că vreau să fii cu multă băgare de seamă. Îți vom cere să construieşti ceva, dacă poți, pe baza acestor date, dar țin să te anunț dinainte că s-ar putea ca soluția să implice... hm, hm... punerea în pericol a unor oameni.

— Ei comedie! exclamația țâşni abia auzită.

— Fii atent. Când ajungem la o foaie în care ți se pare că e ceva care implică primejduirea sau chiar moartea unor oameni, nu-ți pierde cumpătul. Vezi tu, Creiere, în cazul de față, pentru noi nici chiar moartea nu are importanță, nici un fel de importanță. Aşa că, atunci când ajungi la foaia aceea, opreşte-te şi dă-o înapoi — asta-i tot. Ai înțeles?

— Desigur. Dar vai mie! Moartea unor oameni! Vai mie!

— Ascultă, Creiere, cred că vin. Dr. Lanning şi dr. Bogert îți vor spune în ce constă problema, şi apoi ne apucăm de treabă. Fii băiat cuminte...

Foile fură introduse cu încetul. După fiecare, Creierul se punea în acțiune, lăsând să se audă o şoaptă ciudată ca un chicot înfundat. Apoi tăcea în semn că era gata să primească o nouă foaie. Operația dură multe ore în şir, în care timp Creierul înghiți echivalentul a aproximativ şaptesprezece

volume de fizică matematică.

Pe măsură ce se desfăşura munca, riduri apăreau şi se adânceau pe fețele celor trei. Lanning respira mârâind ca un leu în cuşcă. Bogert începu prin a-şi privi gânditor unghiile, apoi şi le mâncă pe rând, absent. De-abia după ce fu introdusă ultima filă, Calvin, palidă, spuse:

— S-a întâmplat ceva?

Lanning de-abia avu putere să pronunțe cuvintele:

— Nu se poate. Crezi... Crezi că a murit?

— Creiere? Susan Calvin tremura din toate mădularele. Mă auzi, Creiere?

— Poftim? se auzi răspunsul rostit pe un ton absent. Vreți ceva de la mine?

— Soluția...

— A, da! Pot rezolva problema. Pot să vă construiesc şi nava numai să-mi dați roboți. O navă grozavă. Îmi trebuie vreo două luni.

— N-ai întâmpinat... nici o dificultate?

— Am pierdut mult timp cu calculele — spuse Creierul.

Dr. Calvin se retrase câțiva paşi. Culoarea nu-i revenise încă în obrajii străvezii. Le făcu şi celorlalți semn s-o urmeze. Când ajunse în biroul ei, spuse:

— Nu pot să înțeleg. Datele pe care le-am primit conțineau, în mod evident, o dilemă, implicau probabil moartea unor oameni. Dacă cumva s-a defectat ceva...

Bogert spuse liniştit:

— De vreme ce maşina vorbeşte şi pricepe ce i se spune, nu poate să fi existat vreo dilemă.

La care psihologul replică imediat:

— Sunt dileme şi dileme. Există mai multe căi de evadare. Să presupunem că Creierul a fost doar puțin atins; destul totuşi ca să sufere de pe urma decepției de a nu fi putut rezolva problema. Sau să presupunem că intuieşte ceva rău, că bâjbâie pe marginea unei prăpăstii, şi atunci orice brânci,

cât de mic, îl aruncă în prăpastie.

— Să presupunem — spuse Lanning — că nu e nici o dilemă. Să presupunem că maşina de la "Consolidated" s-a defectat datorită unei alte cauze, sau din motive de ordin pur mecanic.

— Dar chiar aşa să fie — insistă Calvin — n-avem voie să riscăm. Ascultați, de acum încolo nimeni n-are voie să-i sufle măcar o vorbă Creierului. Îmi asum eu răspunderea asupra lui.

— Foarte bine, oftă Lanning. Ia-ți dumneata răspunderea. Între timp Creierul va construi nava. Şi *dacă* o construieşte trebuie să-i facem proba practică. Mormăi ca pentru sine: Şi pentru asta ne trebuie oamenii cei mai buni.

***

Cu o mişcare violentă a mâinii, Michael Donovan îşi trecu degetele prin păr, fără să ia în seamă că ciuful lui rebel rămânea la fel de dezordonat. Spuse:

— Ne-a venit rândul, Greg. Se spune că nava e gata. Nu prea se ştie ce fel de navă e, dar e gata. Hai să mergem, Greg. Să apucăm cârma cât mai repede.

Powell spuse obosit:

— Termină, Mike. Umorul tău miroase a vechi şi aerul închis de aici nu-i prieşte.

— Ascultă — spuse Donovan trecându-şi din nou mâna prin păr, fără nici un rezultat. Nu din cauza geniului ăluia de fier şi nici din cauza navei lui de tinichea mă necăjesc eu. Ci din pricina concediului care s-a dus dracului şi a monotoniei! Pe aici nu vezi nimic decât mustăți şi cifre — şi încă cifre care nu-mi spun nimic bun. Ah, de ce ne dau tocmai *nouă* o treabă ca asta.

— Pentru că — răspunse blând Powell — nu-i nici o pagubă dacă ne ducem dracului. O.K.! Destinderea. Vine dr.

Lanning.

Apăru Lanning, cu sprâncenele mai înfoiate ca oricând, cu trupul drept şi încă plin de viaţă. Urcă scara împreună cu cei doi şi ieşi afară, pe terenul unde nişte roboţi, nesupravegheaţi de nici un om, construiau în tăcere o navă.

Timpul verbului e impropriu folosit: o construiseră.

Căci Lanning spuse:

— Roboţii au isprăvit. Azi nu s-a mişcat nici unul.

— E gata, deci? Complet? întrebă Powell.

— Cum să vă spun eu — Lanning părea încurcat, iar sprâncenele i se împreunară ascunzându-i ochii — pare gata. Nu mai sunt materiale prin jur, iar interiorul e finisat şi străluceşte de-ţi ia ochii.

— Aţi fost înăuntru?

— Am intrat şi am ieşit numai. Nu-s pilot. E vreunul din voi la curent cu teoria locomotivelor?

Donovan privi spre Powell care îi întoarse privirea. Donovan spuse:

— Mi-am dat licenţa, domnule, dar la cursul pe care l-am urmat eu nu s-a vorbit nici de motorul hiperatomic, nici de navigaţie hipercosmică. Doar despre obişnuitele jocuri în trei dimensiuni pentru copii.

Alfred Lanning le aruncă o privire plină de dezaprobare şi spuse rece:

— Bine, atunci vom apela la oamenii noştri de la motoare — şi dădu să plece.

Powell se luă după el şi-l apucă de braţ.

— Domnule, nava continuă să fie considerată zonă interzisă?

Bătrânul director ezită şi zise frecându-şi creasta nasului:

— Presupun că nu. Pentru voi, în orice caz, nu e.

Donovan îl urmări cu ochii până ce acesta dispăru, apoi mormăi ceva scurt şi foarte expresiv. Se întoarse spre Powell:

— Mi-ar place să-i fac portretul literar, Greg.

— Ce-ar fi să vii cu mine, Mike?

***

Interiorul navei era finisat cum nu mai fusese interior de navă vreodată, de asta îți puteai da seama dintr-o singură privire. Nici un pluton din lume, comandat de cel mai straşnic majur, n-ar fi întrecut roboții de lustruit suprafețele podelelor şi a pereților. Pereții aveau o nuanță argintie, strălucitoare, pe care nu rămânea nici măcar urma degetelor.

Unghiuri nu existau; pereții, podelele şi plafonul lunecau unul într-altul şi, în sclipirea metalică a surselor de lumină ascunse, omul uluit îşi vedea de şase ori chipul.

Culoarul principal aducea cu un tunel îngust în care dădea un şir de camere, toate identice.

Powell spuse:

— Am impresia că mobila e în perete. Sau poate că nu trebuie nici să şedem, nici să dormim.

De-abia în ultima cameră, cea mai apropiată de botul navei, o fereastră în formă de semicerc, cu sticlă perfect transparentă, spărgea monotonia suprafețelor metalice. Sub fereastră nu se afla decât un cadran foarte mare pe care un ac imobil era fixat pe zero.

Donovan spuse:

— Ia priveşte! şi arătă cu degetul singurul cuvânt de pe cadran. Cuvântul era "Parsecs", iar cifrele micuțe din extremitatea stângă a semicercului gradat indicau 1 000 000.

Existau două scaune grele, încăpătoare, necapitonate. Powell se aşeză delicat pe unul din ele şi descoperi că era comod şi croit întocmai după formele trupului.

Powell spuse:

— Ei, ce zici?

— Atât cât mă duce pe mine capul, cred că Creierul are febră cerebrală. Hai să ieşim de aici.

— Eşti sigur că nu vrei să te mai uiţi puţin?

— M-am uitat destul. Am venit, am văzut, mi-ajunge! Părul roşu al lui Donovan se ridicase ca nişte sârme în vârful capului. Greg, hai să ieşim de aici. Am demisionat acum cinci secunde şi ne aflăm pe o zonă interzisă celor care nu fac parte din personal.

Powell zâmbi, mulţumit de sine, mângâindu-şi mustaţa:

— O.K., Mike, opreşte secreţiile de adrenalină care-ţi picură în sânge. Şi eu m-am temut, dar mi-a trecut.

— Ţi-a trecut, hm? Cum de ţi-a trecut? Ţi-a crescut asigurarea pe viaţă?

— Mike, nava nu poate zbura.

— De unde ştii?

— Am fost prin toată nava, nu?

— Aşa se pare.

— Crede-mă pe cuvânt că am fost. Ai văzut tu vreo cabină pentru pilot, în afară de încăperea asta cu fereastră unde nu se află decât manometrul cu "Parsecs"? Ai văzut vreo cârmă?

— Nu.

— Sau vreun motor?

— Sfinte Doamne, nu!

— Ei vezi? Hai să-i dăm de veste lui Lanning.

Se încurcară prin coridoarele care nu se deosebeau cu nimic unele de altele, până ce în sfârşit nimeriră în culoarul îngust care-i conduse spre ieşire.

Donovan încremeni:

— Tu ai închis uşa, Greg?

— Nici nu m-am atins de ea. Trage de pârghie!

Dar pârghia nu se clinti, deşi Donovan se schimbase la faţă din cauza efortului.

Powell spuse:

— Nu văd altă ieşire, pentru caz de pericol. Dacă s-a întâmplat ceva, vor trebui să topească nava ca să ne scoată. Da, şi va trebui să aşteptăm până şi-or da seama că cine ştie

ce netot ne-a închis înăuntru — adăugă Donovan disperat.

— Hai înapoi la fereastră. E singurul loc de unde putem fi văzuți.

Dar nu-i văzu nimeni.

În ultima încăpere, prin fereastră, nu se mai vedea albastrul cerului. Suprafața rotunjită devenise neagră şi pe ea scria cu litere din stele aurii: Spațiu.

O zdruncinătură puternică îi aruncă pe Powell şi pe Donovan în cele două fotolii.

***

Alfred Lanning o întâlni pe dr. Calvin chiar în dreptul uşii biroului său. Îşi aprinse nervos o țigară şi o invită înăuntru. Spuse:

— Ei, Susan, lucrurile au mers cam departe, iar Robertson a început să-şi piardă răbdarea. Ce faci cu Creierul?

Susan Calvin întinse mâinile.

— N-are nici un rost să ne impacientăm. Creierul valorează mai mult decât întreg beneficiul care ne revine din afacerea asta.

— Bine, dar au trecut două luni de când îi tot pui întrebări!

Vocea psihologului era egală, dar nu prevestea nimic bun:

— Ai prefera să te ocupi dumneata de el?

— Nu mă înțelege greşit. Ştii ce vreau să spun.

— Da, ştiu prea bine. Dr. Calvin îşi frecă mâinile enervată. Nu-i o treabă uşoară. L-am răsfățat şi l-am cercetat cu grijă fără să ajung la nici un rezultat. Reacțiile lui nu sunt normale. Răspunsurile pe care le dă sunt uneori ciudate. N-am găsit însă nimic precis, nimic pe care să pot pune mâna. Şi ştiți, până nu descoperim care-i buba, trebuie să fim cu băgare de seamă. Când nici nu te aştepți, cea mai neînsemnată întrebare sau observație îl poate da peste cap... şi atunci... Ei da, atunci rămânem cu un Creier care nu ne

mai poate fi de nici un folos. Vreți să se întâmple aşa ceva?

— Un lucru e sigur: nu poate încălca prima lege.

— Aşa credeam şi eu, dar...

— Nici măcar de asta nu eşti sigură?

Lanning era profund mirat.

— Nu pot fi sigură de nimic, Alfred.

Deodată se auziră zbârnâind soneriile sistemului de alarmă cu o bruschețe înspăimântătoare. Cu un gest spasmodic, ca al unui paralitic, Lanning apăsă pe un buton. Cuvintele şoptite pe care le auzi prin receptor îl înghețară. Spuse:

— Susan... ai auzit că... nava a plecat. Acum jumătate de oră i-am trimis pe Powel şi pe Donovan să vadă cum e pe dinăuntru. Trebuie să te duci de îndată la Creier.

***

Susan Calvin întrebă cu un calm extrem.

— Creiere, ce s-a întâmplat cu nava?

Creierul spuse plin de voioşie:

— Nava pe care am construit-o eu, Miss Susan?

— Întocmai. Ce s-a întâmplat cu ea?

— A, absolut nimic. Cei doi oameni care trebuiau s-o încerce se aflau înăuntru, şi, cum toate pregătirile erau gata, i-am dat drumul.

— Oh... aa... foarte bine. Psihologul de-abia avea puterea să respire. Crezi că sunt în siguranță?

— În perfectă siguranță, Miss Susan. Am avut grijă de toate. E o navă grozzzavă.

— Da, Creiere, e într-adevăr grozavă, dar crezi că vor avea de ajuns de mâncare? Se vor simți bine?

— E mâncare din belşug.

— Dar s-ar putea să se sperie, Creiere. Vezi tu, nu se aşteptau.

Creierul dădu din cap impacientat.

— Se vor simți foarte bine. Experiența ar trebui să li se pară interesantă.

— Interesantă? În ce fel?

— Atâta tot, interesantă — spuse Creierul şiret.

— Susan — îi şopti Lanning furios — întreabă-l dacă nu cumva s-ar putea ca cei doi să moară. Ar putea muri. Întreabă-l care sunt pericolele la care sunt expuşi?

Fața lui Susan Calvin era descompusă de furie.

— Taci! apoi, cu vocea sugrumată, întrebă Creierul: Putem comunica cu nava, nu-i aşa, Creiere?

— Ei vă vor auzi dacă îi chemați prin radio. Am avut eu grijă şi de asta.

— Mulțumesc. Pentru moment, am terminat.

Odată afară, Lanning izbucni ca turbat:

— Pe-ntreaga Galaxie, Susan, dacă suflă cineva vreun cuvânt, ne-am curățat cu toții. Trebuie să-i aducem înapoi pe nenorociții ăia. De ce nu l-ai întrebat direct dacă nu-s în pericol de moarte?

— Pentru că — răspunse Calvin la marginea răbdării — este exact ceea ce nu am voie să-l întreb. Dacă e un caz de dilemă, atunci e sigur vorba de moarte. Orice aluzie, lipsită de abilitate, îl poate scoate cu totul din uz. Crezi că atunci o să ne fie mai bine? Uite ce trebuie să facem: a spus că putem comunica cu ei, hai să încercăm să le dăm de urmă şi să-i întoarcem înapoi. E foarte probabil ca nu ei să conducă nava şi nici să poată folosi cârma, ci să fie conduşi de Creier de la distanță. Hai, vino!

***

Trecu o bună bucată de vreme înainte ca Powell să-şi vină în fire.

— Mike — spuse el cu buzele înghețate — ai simțit când s-a

schimbat viteza?

Ochii lui Donovan priveau în gol:

— Poftim? Un... Un...

Atunci roşcovanul strânse pumnii, se sculă deodată în picioare cu o energie dementă şi-şi lipi fața de geamul rece şi rotunjit. Nu vedea însă nimic, în afară de stele. Întoarse capul:

— Greg, au dat drumul motorului după ce am intrat în navă. Greg, treaba a fost aranjată dinainte; s-au înțeles cu roboții să ne oblige să verificăm nava în cazul în care ne simt că vrem să refuzăm.

Powell spuse:

— Ce tot îndrugi acolo? Care era rostul să ne trimită pe noi, când nici nu ştim să conducem nava? Cum puteau să-şi închipuie că o s-o putem întoarce? Nu, nu, nava a plecat singură şi aparent fără schimbare de viteză.

Se ridică şi măsură podeaua cu paşi rari. Pereții de metal răsunară. Spuse cu vocea pierită:

— Mike, ne aflăm în cea mai încurcată situație în care am fost vreodată.

— Mi-ai dat o veste nouă — spuse Donovan plin de amărăciune. Şi eu care tocmai mă distram de minune!

Powell nu-l luă în seamă.

— Fără schimbare de viteză, deci nava funcționează pe alt principiu decât cele cunoscute.

— ....Cunoscute de noi, în orice caz.

— Decât cele cunoscute până în prezent. Motoarele nu au nici o cârmă de mână. Sau poate cârmele au fost făcute în pereți. De aceea şi sunt atât de groşi.

— Ce tot bodogăneşti? întrebă Donovan.

— De ce nu asculți? Am spus că oricare ar fi forța care pune nava în mişcare, totul a fost făcut în pereți, şi în aşa fel, încât să nu poată fi condusă dinăuntru. Este evident faptul ca nava e condusă de la distanță.

— De cine? De Creier?

— De ce nu?

— Deci crezi că ne vom plimba până când Creierul va binevoi să ne aducă înapoi?

— S-ar putea. În acest caz, nu ne rămâne decât să aşteptăm în linişte. Creierul e un robot. Trebuie să respecte prima lege. Nu-i poate pricinui nici un rău unei ființe umane.

Donovan se aşeză încet.

— Aşa crezi tu? Încercă să-şi potolească părul cu mâna. Ascultă-mă, toată afacerea asta cu nava astrală a distrus robotul celor de la "Consolidated", şi specialiştii spun că din cauză că trecerea dintr-o constelație într-alta e mortală pentru oameni. În care din roboți să ai încredere? După câte ştiu, robotului nostru i s-au dat aceleaşi date.

Powell îşi trăgea mustața fără milă:

— Nu te fă că nu te pricepi în robotică, Mike. Înainte de a fi fizic posibil ca un robot să înceapă măcar să calce prima lege se strică atâtea lucruri într-însul, încât e de mult dat la fiare vechi. Fenomenul are de altfel o explicație foarte simplă.

— Bine, bine. Te rog spune valetului să mă trezească mâine dimineață. Totul mi se pare mult, mult prea simplu ca să-mi bat capul înainte de somnul care-mi reface frumusețea.

— În numele lui Jupiter, Mike, poți să te plângi de ceva? Creierul are grijă de noi. Avem căldură. Lumină. Aer. Nici măcar pornirea n-a fost destul de bruscă să-ți înfoiască părul. În cazul în care părul tău ar fi fost destul de moale ca să se înfoiască.

— Ce spui? Tu ai luat lecții particulare, Greg. Altfel nu se explică cum ai devenit mai optimist decât însăşi optimista Pollyanna. Dar ce mâncăm? Ce bem? Unde suntem? Cum ajungem înapoi? Şi, în caz de accident, pe unde ieşim? Ce costume cosmice îmbrăcăm? N-am văzut nici o baie şi nici vreo instalație sanitară din acelea care intră în noțiunea de baie. Se vede că are grijă de noi — şi încă cum!

Vocea care întrerupse tirada lui Donovan nu era a lui Powell. Era a nimănui. Era în aer parcă; o voce de stentor care-i împietri:

— Gregory Powell! Michael Donovan! Gregory Powell! Michael Donovan! RUGĂM TRANSMITEȚI POZIȚIA ÎN CARE VĂ AFLAȚI. DACĂ NAVA E SUB CONDUCEREA VOASTRĂ, RUGĂM REVENIȚI DE ÎNDATĂ LA BAZĂ. GREGORY POWELL! MICHAEL DONOVAN!...

Mesajul fu repetat mecanic, fără întrerupere, cu pauze regulate între cuvinte.

Donovan spuse:

— De unde se aude?

— Nu ştiu — vocea lui Powell devenise o şoaptă încordată. Dar lumina, de unde vine? Şi toate celelalte, de unde vin oare?

— Atunci cum vom răspunde?

Trebuiau să vorbească în pauzele dintre cuvintele mesajului care se repeta la nesfârşit, ca un ecou puternic.

Pereții erau goi — o suprafață metalică goală, netedă şi neîntreruptă. Powell spuse:

— Strigă un răspuns.

Ceea ce făcură amândoi. Strigară pe rând câte unul, apoi în cor:

— Nu cunoaştem poziția. Nava nu e sub conducerea noastră! Situație-disperată!

Îşi irosiră vocile zadarnic. Propozițiunile scurte, telegrafice, se întretăiau şi se suprapuneau într-un talmeş-balmeş asurzitor, în timp ce vocea rece şi impasibilă repeta, repeta într-una aceleaşi cuvinte.

— Nu ne aud — spuse Donovan cu respirația tăiată. Nu există transmițător, ci doar receptor. Ochii săi rămăseseră pironiți pe o pată găsită din întâmplare pe un perete.

Cu încetul vocea venită dinafară scăzu şi se pierdu. Când se auzi ca o şoaptă mai strigară o dată şi strigară din nou

până când nu se mai auzi deloc.

Cam la un sfert de oră după aceea, Powell, stors de vlagă rosti:

— Hai să mai cercetăm o dată nava. Pe undeva trebuie să găsim ceva de mâncare. Nu părea animat de speranțe, ci mai degrabă resemnat.

În coridor se despărțiră, unul o luă la dreapta iar celălalt la stânga. Fiecare îl putea urmări pe celălalt după zgomotul paşilor; se întâlniră întâmplător, se priviră, apoi îşi urmară calea.

Cercetările lui Powell luară brusc sfârşit. În aceeaşi clipă auzi vocea lui Donovan răsunând voioasă:

— Ei, Greg — urlă acesta — ştii că nava are instalație de apă. Cum de n-am descoperit-o până acum?

De-abia cinci minute mai târziu îl găsi pe Powell şi-i spuse:

— Totuşi nu sunt duşuri... dar se opri la jumătatea frazei. Mâncare — murmură el fericit.

Peretele era dat în lături şi spațiul din interiorul său era împărțit prin două rafturi. Pe cel de sus erau îngrămădite o mulțime de cutii de conserve de diferite forme şi mărimi, fără etichete însă. Cutiile de conserve aflate pe raftul de jos erau toate la fel. Donovan simți în dreptul gleznelor un curent rece, ceea ce-l făcu să-şi dea seama că exista o instalație frigorifică.

— Cum... cum...

— Mai-nainte nu le-am văzut — explică laconic Powell — dar cum am intrat pe uşă, secțiunea asta a peretelui s-a dat în lături.

Începuse să mănânce. Conserva era din cele care se încălzeau automat, iar în interior cutia era prevăzută cu o lingură. Aburi fierbinți, mirosind a fasole fiartă, umpleau încăperea.

— Ia o cutie, Mike!

Donovan ezită:

— Care-i meniul?

— De unde vrei să ştiu! Te pomeneşti că eşti mofturos?

— Nu-s, dar totdeauna, pe toate navele am avut parte de fasole. Aş prefera orice altceva.

Rămase cu mâna întinsă o clipă nehotărât, apoi în cele din urmă alese o cutie eliptică, strălucitoare şi turtită, care după formă te făcea să bănuieşti că înăuntru conținea somon sau o altă bunătate rafinată asemănătoare. O deschise apăsând uşor cu degetul.

— Fasole! urlă Donovan, şi porni să caute altă cutie.

Powell îl prinse din urmă de cureaua pantalonilor.

— Mai bine mănânc-o, băiete. Provizia de alimente e limitată şi cine ştie pentru cât amar de vreme trebuie să ne ajungă.

Donovan reveni bodogănind:

— Asta-i tot ce avem? Fasole?

— Se prea poate.

— Da' pe raftul de jos, ce-i?

— Lapte.

— Doar lapte? strigă Donovan ofensat.

— Aşa se pare.

Prânzul compus din fasole şi lapte se desfăşură în tăcere; când plecară peretele reveni la loc întregind din nou suprafața metalică. Powell oftă:

— Totu-i automat. Totul, totul. În viața mea nu m-am simțit mai neputincios. Unde-i instalația de apă de care vorbeai?

— Chiar aici. Nici asta n-am văzut-o când am trecut prima oară.

Cincisprezece minute mai târziu se aflau în camera cu fereastră, privindu-se unul pe altul, instalați în cele două scaune.

Powell îşi aruncă ochii asupra manometrului, pe care scria în continuare "Parsecs", cifrele se terminau tot cu 1 000 000,

iar acul rămăsese fixat tot la zero.

***

În birourile conducerii firmei "Roboții americani", Alfred Lanning spuse obosit:

— Nu răspund. I-am căutat pe toate lungimile de undă, publice şi private, codificate, directe, chiar şi pe noile unde supersonice recent descoperite. Creierul tot nu vrea să spună nimic? Întrebarea era la adresa doctorului Calvin.

— Nu îi place să vorbească despre acest subiect — răspunse ea cu emfază. Spune că ei ne aud... şi când insist, devine... Cum să spun? Se indispune. Şi nu e bine. Cine a mai auzit ca un robot să fie indispus?

— Poate ne spui care este părerea ta, Susan — spuse Bogert.

— Iată ce cred. Recunoaşte că el singur conduce nava. Este cât se poate de optimist în privința securității celor doi, dar nu vrea să dea detalii. Iar eu nu îndrăznesc să insist. Cauza tulburării pare să fie în legătură cu saltul interstelar. Când am adus vorba despre asta, Creierul pur şi simplu mi-a râs în față. A mai avut şi alte reacții nu tocmai normale, aceasta însă se aseamănă cel mai mult cu o reacție anormală. Îi privi pe ceilalți, apoi continuă: Mă refer la isterie. Am schimbat imediat subiectul discuției şi sper să nu-i fi pricinuit nici o defecțiune, însă am găsit un punct de plecare. Ştiu ce e de făcut când e vorba de isterie. Dați-mi douăsprezece ore! Dacă îl pot readuce la normal, nava se va reîntoarce.

Bogert intră în panică:

— Saltul interstelar!

— Ce s-a-ntâmplat? întrebară speriați Calvin şi Lanning în acelaşi timp.

— Rezultatele calculelor pentru motorul hiperatomic, pe care mi le-a dat Creierul! Ascultați!... mi-am adus aminte de

ceva.

Şi plecă grăbit.

Lanning îl urmări cu privirea. Apoi către Calvin:

— Du-te, Susan, şi încearcă să obţii un rezultat.

***

Două ore mai târziu, Bogert perora cu însufleţire:

— Îţi spun eu, Lanning, asta e. Saltul interstelar nu se face instantaneu, de vreme ce viteza luminii nu este infinită. Viaţa nu rezistă... *materia şi energia* nu pot exista ca atare în timpul trecerii de la o constelaţie la alta. Nu-mi dau seama ce se poate întâmpla, dar aşa stau lucrurile. Iată dilema care a distrus robotul firmei "Consolidated".

***

Donovan se simţea tot atât de speriat pe cât arăta.

— Au trecut doar cinci zile?

— Doar cinci zile. Sunt sigur.

Donovan privi nenorocit în jurul său. Prin fereastră, stelele i se păreau familiare, dar nespus de indiferente. Pereţii, reci la pipăit; lumina, care se aprinsese din nou, mult prea strălucitoare; acul manometrului se încăpăţâna să rămână la zero; şi Donovan nu putea scăpa de gustul conservelor de fasole.

Spuse îmbufnat:

— Aş face o baie.

Powell îi aruncă o privire şi-i răspunse:

— Şi eu. Nu trebuie să-ţi faci complexe, căci în afară de cazul în care vrei să te îmbăiezi în lapte şi să rabzi de sete...

— Mă tem că oricum de sete tot o să răbdăm. Greg, unde crezi că se va isprăvi călătoria noastră hiperatomică?

— Poate-mi spui tu. Poate vom continua să zburăm. Sau

poate vom ajunge undeva. Sau, cel puțin, praful care va rămâne de pe urma scheletelor noastre — oare nu moartea noastră este cauza primordială a dereglării Creierului?

Donovan rosti următoarele cu spatele către Powell:

— Greg, m-am gândit bine. Am o stare destul de proastă. Aici n-ai mare lucru de făcut — măsori podelele în lung şi-n lat şi vorbeşti cu tine însuți. Cunoşti tu poveştile despre indivizii care au înnebunit în Cosmos. Îşi pierd mințile cu mult înainte de a muri de foame. Nu ştiu, Greg, dar, de când s-a reaprins lumina, am o stare foarte ciudată.

Urmă o tăcere după care vocea lui Powell de-abia se auzi.

— Şi eu la fel. Ce simți?

Fața roşcovanului se întoarse spre el:

— Am o senzație ciudată pe dinăuntru. Parcă-mi zvâcneşte totul, toate sunt încordate. Îmi vine greu să respir, nu pot sta locului.

— Îhî. Simți ca un fel de vibrații?

— Adică cum?

— Aşează-te o clipă şi ascultă. Nu se aud, dar se simt; e ca şi când ceva ar zvâcni undeva şi o dată cu aceasta zvâcneşte întreaga navă, cu noi cu tot. Ascultă...

— Da... da... Ce poate fi, Greg? Noi să fim oare?

— S-ar putea... Powell îşi mângâie mustața — sau probabil motoarele navei. Poate se pregătesc.

— Pentru ce?

— Pentru saltul interstelar. Se apropie şi dracu mai ştie cum va fi.

Donovan rămase pe gânduri. Apoi spuse revoltat:

— Dacă trebuie, trebuie. Dar aş vrea să putem face ceva. Mi se pare umilitor să fim obligați să aşteptăm cu brațele încrucişate.

Cam la vreo oră după acest dialog, Powell îşi privi mâna care se odihnea pe brațul de metal al scaunului şi spuse cu un calm de gheață:

— Pune mâna pe perete, Mike.

Mike execută ordinul şi declară:

— Îl simt cum vibrează, Greg.

Până şi stelele dădeau impresia că tremură. Părea că o maşină uriaşă îşi aduna toţi caii-putere, genera şi acumula energie cât mai multă, pregătindu-se pentru un salt imens, duduind din străfunduri.

Totul se petrecea cu iuţeala şi cu durerea unui junghi. Powell împietri şi fu pe jumătate aruncat din scaun. Îl zări pe Donovan, apoi nu mai văzu nimic, în timp ce în urechi ţipătul slab al acestuia dăinui o clipă, apoi se stinse. Simţi ceva chircindu-se înăuntrul său şi încercă să dea în lături cearşaful de gheaţă care-l înfăşură.

Ceva se sparse şi se învârti într-o strălucire fulguită de lumină şi durere. Cădea,

... şi se învârtea

... şi cădea, cu capul înainte

... într-o mare tăcere.

Murise!

Intrase într-o lume fără de mişcare şi fără de simţire. O lume în care îşi păstrase o conştiinţă nesimţitoare, învăluită în ceaţă, conştiinţa întunericului, a tăcerii şi a unei lupte informe.

Şi, mai ales, conştiinţa eternităţii.

Eul său devenise un firicel de aţă albă, îngheţat şi speriat. Apoi cuvintele ajunseră până la el, onctuoase şi sonore, tunând ca o spumă de sunete:

— În timpul din urmă, v-aţi simţit mai bine în coşciugul dumneavoastră? De ce nu încercaţi sicriele extensibile Morbid M. Cadaver? Sunt ştiinţific concepute spre a se modela după formele trupului dumneavoastră şi conţin vitamina B_1. Folosiţi sicriele Cadaver — sunt cele mai confortabile. Nu uitaţi -moartea — durează — o — veşnicie!

Nu era chiar sunet, dar orice ar fi fost, dispăru ca un

hârâit ce se îndepărtează.

Ața albă care putea fi Powell se agită inutil în eonii lipsiți de substanță ai timpului din jurul lui, apoi se răsuci la strigătul sfâşietor al unor sute de milioane de stafii, al unor sute de milioane de voci de soprano care cântau crescendo o melodie:

„Voi fi fericit când vei muri, mă secătură, mă.
Voi fi fericit când vei muri, mă secătură, mă.
Voi fi fericit...”

Zgomotul violent crescu în spirală atingând, apoi depăşind zona supersunetelor pe care urechea nu le mai înregistra...

Ața albă mai zvâcni o dată, apoi rămase întinsă şi nemişcată...

Vocile ce se auzeau erau obişnuite şi multe. Parcă vorbea o mulțime; o mulțime ca un vârtej ce trecea pe lângă el şi peste el repede, tot înainte, şi în urma căreia rămâneau frânturi de vorbe.

— Ce ți-au făcut, băiete! Arăți de parc-ai fi bătut...

— ...un foc năprasnic, bănuiesc, dar am auzit de unul...

— ...m-am îndreptat spre Paradis, dar bătrânul Sfânt Petru...

— ...la ăsta am eu nişte pile. Am făcut multe afaceri cu el...

— Hai, Sam, vino pe aici...

— Ai un muştiuc? Belzebut spune că...

— Tot înainte, drăcuşorule? Am întâlnire cu Sa...

Şi peste întreaga hărmălaie dominând-o se auzea un răcnet ca de stentor:

— GRĂBIȚI-VĂ! GRĂBIȚI-VĂ! GRĂBIȚI-VĂ! Struniți-vă oasele, nu ne faceți să aşteptăm, mai sunt mulți la coadă. Pregătiți certificatele şi controlați dacă au parafa Sfântului Petru. Fiți atenți să nu greşiți poarta care v-a fost indicată. E foc destul pentru toată lumea. Ei, tu, de acolo. TU ĂL DE

JOS. STAI LA RÂND, ALTFEL...

Ața albă în care se transformase Powell se retrase în fața strigătului ce înainta, simțind împunsătura degetului întins spre ea. Totul sări în aer, iar în urma exploziei nu rămase decât un curcubeu de sunete, care se desfăcea în fragmente ce picurau pe un creier dureros.

Powell se afla din nou pe scaun. Tremura tot.

Ochii lui Donovan erau larg deschişi, lăsând să se vadă două bile albastre ieşite în afară.

— Greg — murmură el cu un hohot ce semăna cu plânsul — ai fost mort?

— Am... am simțit că sunt mort.

Nu-şi mai recunoştea propria lui voce.

Se putea observa că pe Donovan îl deprimase eşecul încercării lui de a sta în picioare.

— Oare acum suntem vii? Sau mai continuă?...

— Simt... simt că sunt viu — aceeaşi voce răguşită. Powell întrebă cu prudență: Ai... ai auzit ceva când... când erai mort?

Donovan stătu o clipă pe gânduri, apoi dădu încet din cap:

— Dar tu?

— Da. Ai auzit ceva despre coşciuge... apoi nişte femei cântând... şi coada de la intrare în iad? Ai auzit?

Donovan dădu iar din cap:

— Numai o singură voce.

— Tare?

— Nu. Încet. Dar aspră ca zgomotul pe care-l face pila când îți pileşti unghiile. Era o predică. O predică despre focul iadului. Vorbea despre torturile care... mă rog, ştii tu. Am auzit o dată în viață o predică asemănătoare.

Transpira.

***

Îşi dădură seama că prin fereastră pătrundea lumina solară. Era o lumină slabă, dar albă-albăstruie, iar îndepărtatul bob de mazăre strălucitor de la care venea nu era bătrânul Soare.

Powell arătă manometrul cu degetul. Acul se fixase, ţeapăn şi mândru, în dreptul liniuţei subţiri ca firul de păr deasupra căruia scria 300 000 parseci.

Powell spuse:

— Mike, dacă-i aşa, înseamnă că probabil am ieşit din Galaxie.

Donovan spuse:

— Formidabil! Greg! Atunci suntem primii oameni care au ieşit din sistemul solar.

— Da! Întocmai. Am evadat din sistemul solar, am evadat din Galaxie. Mike, această navă este răspunsul. Ea înseamnă libertate pentru întreaga omenire, libertatea de a cuprinde toate stelele care există, milioane şi miliarde de stele. Apoi căzu ca din nori revenind la realitate. Dar cum ne întoarcem, Mike?

Donovan zâmbi enigmatic:

— N-avea nici o grijă. Nava ne-a adus aici, tot nava ne va duce înapoi. Eu mai vreau fasole.

— Dar, Mike... stai puţin, Mike. Dacă la întoarcere se întâmplă ca la venire...

Donovan se opri înainte de a se fi ridicat în picioare şi se aşeză din nou greoi pe scaun.

Powell continuă:

— Va trebui să... să murim iarăşi, Mike.

— Ce să faci! oftă Donovan. Dacă trebuie, trebuie. Cel puţin ştim că nu durează o veşnicie... nu tocmai o veşnicie.

***

Susan Calvin începuse să vorbească rar. De şase ore, încet

şi cu răbdare, încercase în fel şi chip să scoată ceva de la Creier. În zadar. Era obosită de repetiţii, obosită de ocolişuri, obosită de toate.

— Ascultă, Creiere, mai vreau să-mi spui ceva. Fă un efort şi răspunde-mi cât se poate de simplu. Ştii exact cum se va executa saltul interstelar? Vreau să spun, o să-i trimită foarte departe?

— Atât de departe până unde vor voi, Miss Susan.

— Şi ce vor vedea de partea cealaltă?

— Stele şi chestii de astea. Ce altceva să vadă?

Susan lăsă să-i scape întrebarea:

— Deci vor fi vii?

— Se-nţelege!

— Nu vor păţi nimic în timpul saltului interstelar?

Văzând că robotul tace, dr. Calvin îngheţă. Asta era! Pusese degetul pe rană.

— Creiere — îl rugă ea pierită — Creiere, mă auzi?

Răspunsul se auzi încetişor, tremurat. Creierul spuse:

— Trebuie să răspund? La întrebarea în legătură cu saltul?

— Dacă nu vrei, nu trebuie. Dar m-ar interesa, însă numai în cazul în care vrei să răspunzi.

Susan Calvin încerca să pară veselă.

— Oooo! strici totul.

Psihologul sări deodată în picioare, cu faţa iluminată.

— Doamne! murmură ea, Doamne!

Şi dintr-o dată, tensiunea în care trăise ceas de ceas, zile în şir dispăru. De-abia mai târziu îi spuse lui Lanning:

— Te asigur că totul merge bine. Nu, acum lăsaţi-mă în pace. Nava se va întoarce şi va aduce oamenii întregi şi nevătămaţi, iar eu vreau să mă odihnesc. Trebuie să mă odihnesc. Acum plecaţi.

***

Nava se întoarse pe Pământ fără nici un zgomot, la fel cum plecase. Ateriză în exact acelaşi loc şi uşa se deschise. Cei doi oameni care ieşiră din navă păşiră cu atenție, scărpinându-şi bărbile nerase de atâta vreme.

Apoi, cel cu părul roşu îngenunchie fără grabă, cucernic şi sărută zgomotos cimentul terenului de aterizare.

Dădură în lături mulțimea ce se adunase în jurul lor şi făcură cu capul un semn de negație către sanitarii care tocmai coborau din ambulanță, grăbindu-se să le aducă o targă.

Gregory Powell întrebă:

— Unde se găseşte cel mai apropiat duş?

Fură conduşi de îndată într-acolo.

Apoi se adunară cu toții în jurul unei mese. Fu convocată o şedință plenară, la care participară toate mințile luminate ale firmei "Roboții americani".

***

Powell şi Donovan îşi povestiră colorat şi pe îndelete uluitoarea lor poveste.

După ce terminară, urmă o tăcere pe care o întrerupse Susan Calvin. În cele câteva zile care trecuseră îşi recăpătase calmul ei rece şi oarecum acid — totuşi se simțea că e puțin încurcată.

— La drept vorbind — spuse — totul s-a întâmplat din vina mea. Când am expus problema Creierului — sper că vă amintiți cu toții — am insistat mult ca să i se imprime cât mai bine comanda de a respinge oricare dată care ar putea da naştere unei dileme. Cu această intenție i-am spus ceva care suna cam astfel: Nu te nelinişti dacă vreun calcul implică moartea unui om. În cazul de față nu contează. Dă foaia înapoi şi uită.

— Hm — spuse Lanning. Ce s-a întâmplat mai departe?

— Ceea ce era de aşteptat. Când Creierul a ajuns la calcularea ecuației lungimii intervalului minim al saltului interstelar, şi-a dat seama că rezultatul implica moartea. La acest calcul a sărit în aer robotul de la "Consolidated". Eu însă diminuasem importanța morții, fără însă s-o anihilez, căci legea 1 nu poate fi încălcată, aşa încât Creierul a mai analizat o dată ecuația şi a putut constata că, după efectuarea saltului, oamenii vor reînvia, întocmai cum materia din care e făcută nava şi energia care o pune în mişcare vor reveni la starea de mai înainte. Cu alte cuvinte, aşa zisa "moarte" va fi doar un fenomen trecător. Ai înțeles?

Privi în jur. Toți cei de față ascultau. Continuă:

— Această constatare îl făcu să primească problema. Nu însă fără să scârțâie. Totuşi, deşi era vorba de o moarte trecătoare şi în ciuda faptului că diminuasem importanța ei, Creierul s-a resimțit şi s-a dezechilibrat uşor. I-a crescut simțul umorului — ştiți, umorul este o evadare, o metodă de evadare parțială din realitate.

Powell şi Donovan săriră în picioare.

— Ce? urlă Powell.

Donovan se exprimă mult mai violent decât el.

— Întocmai — spuse Susan Calvin. A avut grijă de voi, v-a ținut în afara pericolului, dar în loc să vă pună o cârmă la îndemână, Creierul, plin de umor, a condus el însuşi de la distanță. Ne-ați auzit prin radio, dar n-ați putut răspunde. Alimente ați avut din plin, dar numai fasole şi lapte. Apoi ați murit şi, ca să spunem aşa, v-ați renăscut, dar a făcut în aşa fel, încât perioada cât a durat moartea a fost... aa... interesantă. Tare aş vrea să ştiu cum a procedat. Creierul şi-a permis luxul unor glume, dar n-a vrut să vă facă rău.

— N-a vrut să ne facă nici un rău! repetă uluit Donovan. Ah, dacă nemernicul ăsta ar avea cel puțin un gât să i-l sucesc!

Lanning îl potoli cu un gest al mâinii:

— Bine, bine. Dar ce-a fost, chiar dacă n-a fost vesel, a trecut. Ce facem acum?

Bogert spuse calm:

— Bineînțeles că nouă ne revine sarcina de a perfecționa nava interstelară. Trebuie să existe o posibilitate de a crea condiții mai bune în timpul saltului. Şi dacă există, noi suntem singura firmă care are un superrobot, la gradul maxim de perfecționare, aşa încât numai noi o vom descoperi. Şi atunci "Robotii americani" vor săvârşi călătorii interstelare, iar umanitatea va putea stăpâni împărăția galaxiilor.

— Dar cum rămâne cu "Consolidated"? întrebă Lanning.

— Aş vrea să vă fac o sugestie — întrerupse brusc Donovan. Ăştia au vrut să întindă o cursă "Roboților americani". Noroc că lucrurile n-au ieşit atât de rău cum ar fi vrut dumnealor, şi totul s-a sfârşit cu bine, dar intențiile lor n-au fost prea curate. Greg şi cu mine ne-am dat seama pe pielea noastră. Doresc un răspuns.

— Ei bine, să le dăm răspunsul. Le trimitem nava şi "Roboții americani" vor încasa două sute de mii de dolari, plus costul materialelor. Dar să mai lăsăm Creierul să se distreze puțin, înainte de a-l repara, până când verifică cei de la "Consolidated" nava.

Lanning spuse cu gravitate:

— Mie mi se pare soluția justă şi echitabilă.

La care Bogert adăugă cu gândul în altă parte:

— Şi în conformitate cu prevederile contractului.